

CATÀLEG

TERRA D'ARNHEM

El temps dels somnis

Dona kunwinjku recol·lectant *Pandanus spiralis* per a l'elaboració d'objectes de fibra (cistelles, bosses, adorns, trampes de pesca, etc.). ►

El tossal d'Injalak va constituir durant generacions un important focus d'activitat artística, especialment durant l'estació humida, *kudjewk*, quan la inundació de les valls obligava els aborígens a buscar refugi en les seues galeries.

Dona jawoyn amb escarificacions. Aquest tipus de cicatrius decoratives es produeixen durant els ritus d'iniciació. El seu significat és tan sols conegut pels iniciats i constitueix un símbol d'identitat que revela el grau d'iniciació o l'estatus social de l'individu.

Home jawoyn amb escarificacions. La forma i el nombre varien en funció de la procedència de l'individu, però a la Terra d'Arnhem solen adoptar la forma de línies paral·leles en el muscle i en el tors.

El *didgeridú* és l'instrument musical per excel·lència de la Terra d'Arnhem, encara que en l'actualitat s'ha convertit en símbol d'identitat aborigen a tot Austràlia.

Artistes jawoyn durant el procés d'elaboració de *didjeridús*. Encara que la decoració depèn de l'artista, en els contextos cerimonials rars vegades s'utilitzen motius figuratius.

Home jawoyn captat en el moment previ al llançament d'una llança amb propulsor. Ambdós instruments constitueixen les ferramentes bàsiques del caçador i del guerrer a la Terra d'Arnhem.

Homes kunwinjku preparant-se per a la dansa. En contextos cerimonials, la música, la dansa i els adornaments corporals hi juguen un paper fonamental. L'argila blanca protegeix l'individu dels esperits mentre dansa al ritme del *didjeridú* i dels pals "de picar de mans".

Dona jawoyn teixint una bossa de *Pandanus spiralis* per mitjà de la tècnica ancestral del nugat.

Dona kunwinjku preparant un senzill forn de terra per a la cocció de carn. La corfa d'arbre evita que la carn s'òmpliga de terra en cobrir el forn per a mantindre la temperatura.

Propulsor tallat sobre fusta i decorat amb colorants naturals. En un extrem presenta una punta de fusta fixada mitjançant cera d'abella que serveix per assegurar la posició de la llança abans del llançament. Utilitzat pels hòmens per a la caça i la guerra.
L. 76,5; A. 4,5 cm

Adorn de cap de tipus cerimonial. Compost per un cercol de fibra i dos adorns de plomes fixats a un costat i a l'altre mitjançant cera d'abella.
L. 18,5 cm

Llances tallades en fusta amb punta fixa i decorada amb colorants naturals. La tipologia de les puntes varia segons la seua funcionalitat: caça, pesca, guerra o cerimonial.
L. 1,64 m

Representació de *Namarnkol* (*Barramundi*, *Lates calcarifer*) i lliris d'aigua realitzat amb colorants naturals sobre paper. Ambdós motius juguen un paper important en la dieta aborigen. Artista: Gabriel Maralngurra (Gunbalanya, Tierra de Arnhem).
L. 52 cm; A. 71 cm

Esperit *Mimi* tallat en fusta y decorat amb colorants naturals. Estes talles de fusta substitueixen les tradicionals figures de corfa d'arbre i corda utilitzades en contextos funeraris per a representar l'esperit del difunt.
L. 77,5; A. 4 cm

Didjeridú o instrument musical de vent utilitzat pels aborígens de la terra de Arnhem durant les cerimònies. Decorat amb colorants naturals i motius no figuratius. El seu so i ressonància depèn de la longitud, la forma i el gruix de la paret. Només els hòmens poden tocar-lo ja que representa l'òrgan reproductor masculí.

L. 1,18 m; Diàm. max. 8 cm

Pals "de picar de mans". Tallats en fusta i decorats amb colorants naturals. La seua decoració llisa és característica de la Terra d'Arnhem. Els hòmens els colpegen al so del *didjeridú*.

L. 22 i 19; A. 2,5 i 4 cm

"Pal missatge". Peça de fusta gravada amb traços i punts, utilitzada pels aborígens per a enviar missatges a les tribus o grups lingüístics veïns mitjançant un missatge.

L. 12 cm

Bossa cônica teixida amb la fibra de les fulles del *Pandanus spiralis*. Els colors pàl·lids i grisencs són els propis de l'estació seca. Hòmens i dones se la pengen del cap o del coll per a transportar els seus efectes.
L. 24; A. 16 cm

Representació de *Namarrkon* (l'home llamp) realitzada utilitzant pigments naturals sobre corfa d'*Eucalyptus tetradonta*. És l'esperit responsable de les enormes cortines de llamps que acompanyen les pluges durant l'estació humida. Artista: Bob Namundja (Gunbalanya, Tierra de Arnhem).
L. 67; A. 30 cm.

VALL DE L'OMO

Els senyors del bestiar

Els hamar acudeixen als mercats per a comerciar amb multitud de productes: des de ramat i gra a ocre, amb el qual les dones es decoren el cabell. ►

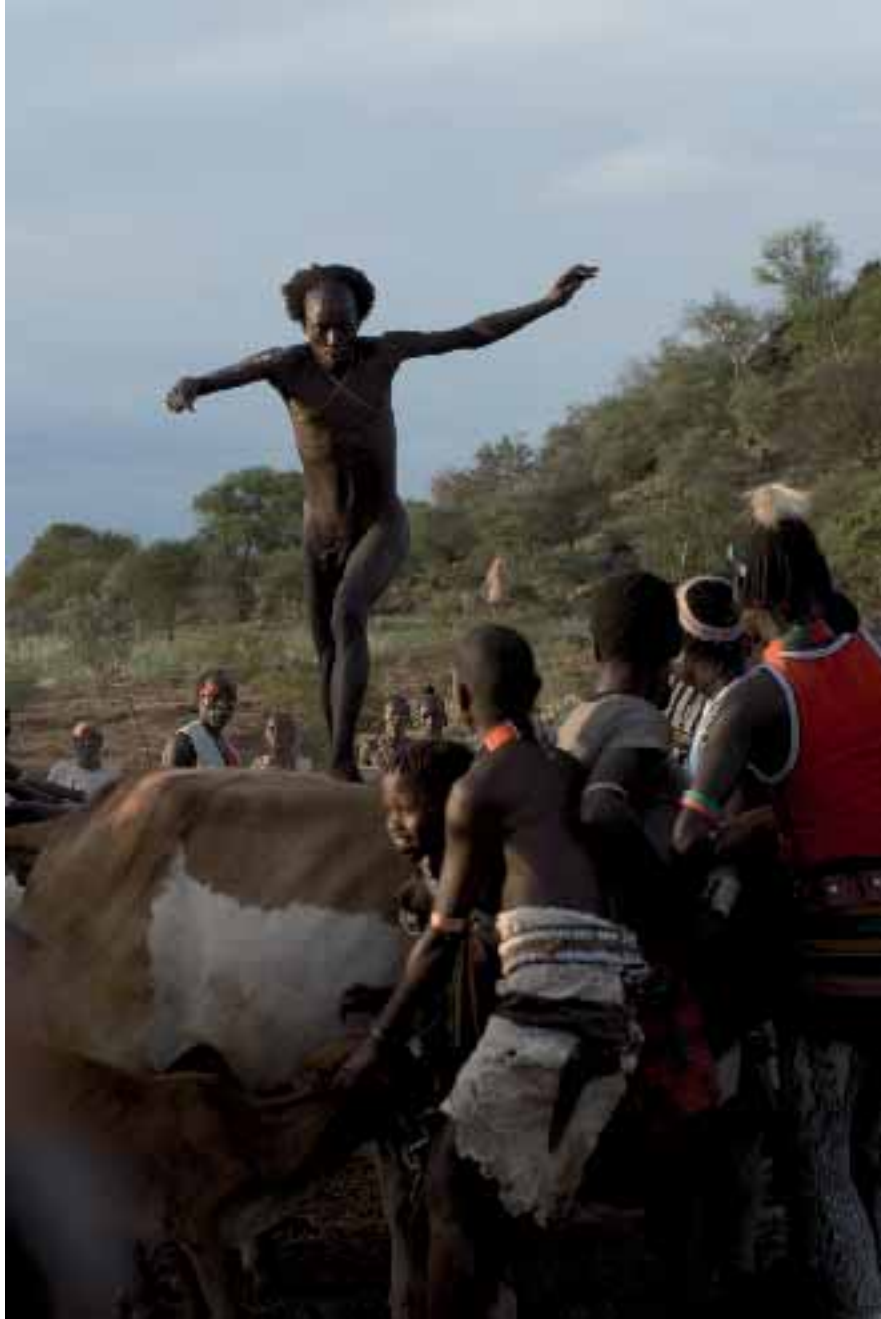
Retrat de dona hamer. Els collars, tant el de metall (*isanti*) com el de couro (*binyare*) indiquen que es tracta d'una dona casada.

La sang del bestiar suposa un aportació de proteïnes indispensable en l'alimentació hamer, basada principalment en la melca i la dacsà.

Les turmelleres, o *waro wara*, acompanyen els cants i els balls de les dones hamer per a animar l'iniciat en la principal cerimònia de la vida hamer, el salt sobre el bestiar.

Ritual hamer del salt del bou. L'*ukuli*, o jove iniciat, ha de botar nu sobre els lloms del bestiar per a passar a l'«edat adulta».

Els hòmens i dones mursi recorren desenes de quilòmetres per a accedir als mercats en les poblacions sedentàries d'altres comunitats indígenes.

Els graners, molt freqüents en la regió de l'Omo, permeten emmagatzemar aliments per a èpoques de carestia, ja que les pluges són escasses i imprevisibles. Les dones mursi s'encarreguen de la major part del treball agrícola.

Campament temporal mursi format per unes quantes cabanyes, o *duri*, en la ribera del riu Mago, zona ocupada durant part de l'any per a cultivar dacsa i melca.

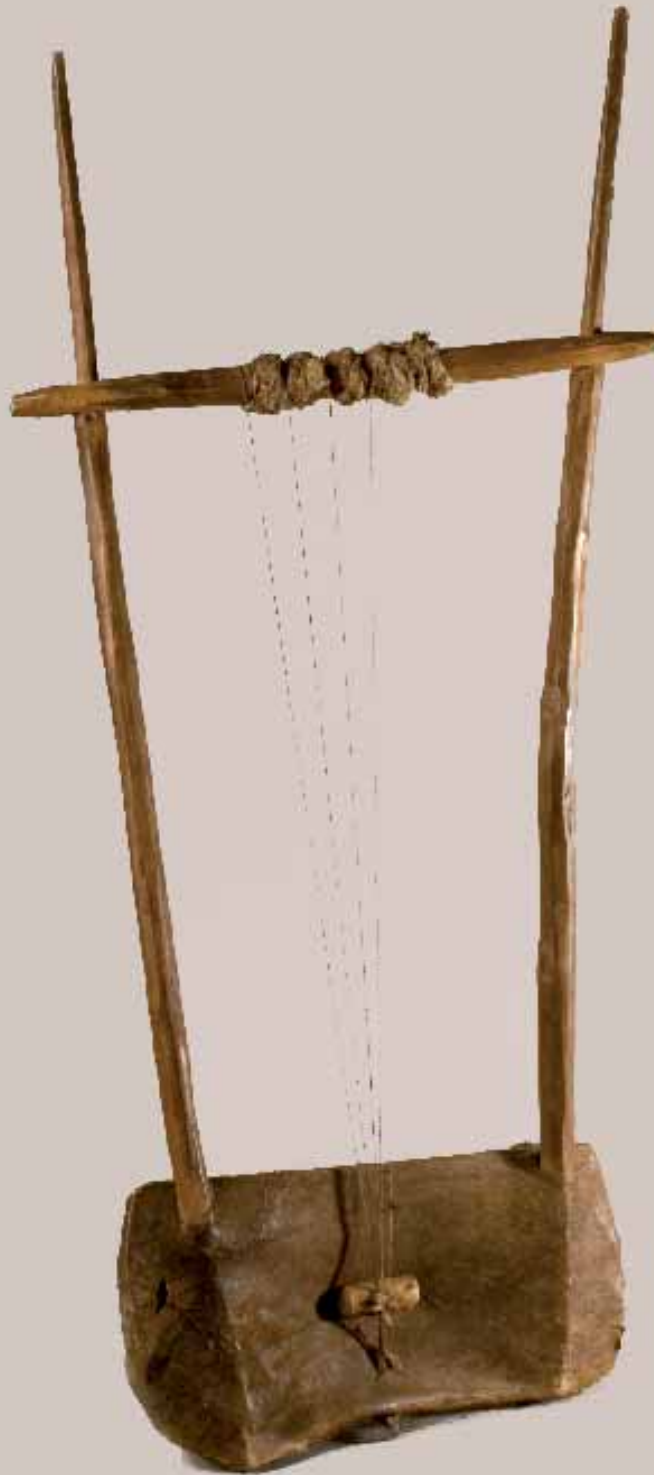

Jove mursi amb un AK47, l'arma automàtica més cobejada a la vall de l'Omo. Els jòvens fadrins, o *rora*, són els encarregats de protegir el grup de possibles incursions enemigues i de vigilar el bestiar.

Pàg. següent: Contenidors ceràmics, o *daa*, en el poblat de Dimika, situat en la confluència entre territoris ► de diversos grups culturals del baix Omo. Hamers, bashadas, aris, etc., hi acudeixen per a comerciar.

Lira mursi, o *chonkudolete*, composta per una caixa de ressonància de fusta i cuiro i tres pals, dos de verticals i un d'horizontal, que permeten tensar i tocar les cinc cordes.
L. 67; A. 30 cm

Recolzacap, o *borkoto*, de fusta amb tira de couro per al seu transport, decorat amb motius incisos a bandes, triangulars i en quadrícula. Emprat pels hòmens hamer com a recolzacap i seient d'utilització diària. El de color clar està en procés de fabricació.

L. 13; A. 17,5 cm

Carabassa hamer, o *chxarca*, amb decoració incisa a quadrícules. Té una tira de couro que permet utilitzar-la per a transportar líquids.

L. 16; Diàm. màx.. 11 cm

Contenedor de cistelleria, o *garchu*, de forma globular emprat per les dones mursi per a conservar la pasta de melca.

Diàm. màx. 25; A. 20 cm

Collar circular de couro, o *binyare/binyere*, decorat amb ocre i diverses plaques quadrangulars i tubulars de metall. Peça que porten les dones hamer com a indicatiu de la seua condició de casades.
L. 25; A. 14 cm

Dos protectors de mà, o *orgamay*, realitzats en fibra vegetal. Estes peces de cistelleria, reforçades amb llargues tires de couro, són utilitzades pels hòmens fadrins mursi (*rora*) en els duels cerimonials o *Thagine*.
L. 13; A. 10,5 cm

Destral composta per un mànec de fusta i una fulla de metall amb tall esmolat, usada pels hòmens hamer per a tallar llenya i realitzar instruments en fusta.
L. 49; A. 16 cm

Plats labials circulars realitzats en argila de color rogenc-marró amb taques de cocció negres (*Dhebi a golonya*). Utilitzats per les dones mursi com a símbol de bellesa i maduresa sexual.
Diàm. màx. 12 i 13,5 cm

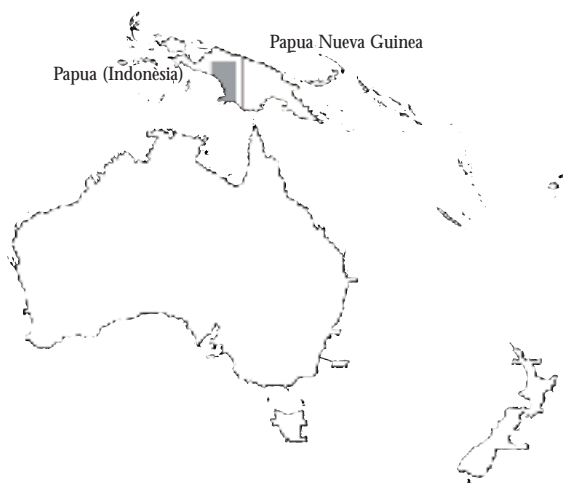
Vestit de pell d'antílop, o *kel*, pintat amb línies negres i decorat amb elements metàl·lics cosits (bales, rodelles, etc.). Utilitzat per les dones mursi.
L. 82; A. 44 cm

Porra de fusta amb decoració incisa formant quadrícules i triangles, emprada pels hòmens hamer per a conduir el bestiar.
L. 52; A. 9 cm

PAPUA

L'última frontera

Un agricultor dani caminant entre horts de moniatos protegits per tanques de fusta. Els hòmens desbrossen els camps, construeixen les tanques i caven regadores. ►

Els *kain* són grans capitosts dani momificats, respectats en vida pel seu lideratge en la guerra. La fi de la violència entre grups rivals i la influència dels missioners van acabar amb la tradició de momificar.

Dones cuinant moniatos en un foc comunitari o *mumus*. Aquest tubèrcul representa el 90 % de la dieta dani. A més, actualment planten taros, nyams, bananers, canya de sucre, cogombres, carabasses, tomàques, tabac, etc.

Les dones dani duen a terme gran part dels treballs diaris, com teixir, plantar i arreplegar les collites, cuidar dels porcs, cuinar i vendre tot tipus de productes en els mercats.

Home dani venent arpes de boca en un mercat en Wamena. Aquests instruments, confeccionats amb seccions de bambú, són molt populars a la vall de Baliem.

Els poblats dani s'organitzen entorn d'un espai central amb cases circulars, diferenciades per a hòmens i dones, i cases comunitàries rectangulars amb diversos llars.

Homes asmat remant en canoes de guerra. Encara que les guerres estan prohibides en la zona des dels anys seixanta del segle XX per les autoritats colonials holandeses, i hui pel govern indonesi, es continuen duent a terme competicions esportives a manera d'enfrontament entre poblats.

Home asmat construint una canoa monòxila. Aquestes són imprescindibles en un ecosistema marcat per zones lacustres, rius i boscs de manglars.

Home asmat amb arracada de nas i adornat amb pell de cuscús i plomes de cacatua al cap, en el poblat d'Owus. L'activitat evangelitzadora ha provocat la desaparició de molts dels elements de la cultura material asmat.

Pàg. següent: Cerimònia de *jipae* en el poblat d'Omandeseb. Els asmat, després d'una mort recent i per mitjà ► d'aquesta cerimònia, *animen* l'esperit del mort a abandonar el poblat i dirigir-se a *Safan*, el regne dels esperits.

Nassals o adorns nasals, o *bipane*, realitzats amb dos fragments de petxina marina units mitjançant resina. La part interior, d'un blanc més intens, és la que es disposa cap a l'exterior.

L. 16,5; A. 5 cm

L. 17; A. 7,5 cm

Ganivet, o *pisuwe*, d'os de casuari decorat amb plomes, fibra vegetal i llavors. Utilitzat tradicionalment pels homes asmat en les partides de guerra i com a símbol d'estatus.

L. 37; A. 5,5 cm

Collar format per peces consistents en petxines marines polimentades, perforades i enfilades en una cinta de fibra vegetal. Es compon d'onze fragments de petxina entre els quals destaca una peça central de grans dimensions. Utilitzat pels hòmens dani com a element decoratiu.

L. 54; A. 20,5 cm

Tambor de fusta, o *em*, de forma troncocònica amb mànec, en la part superior una pell de rèptil tensada mitjançant fibra de bambú. Elaborada decoració tallada amb motius geomètrics -simbòlics per tota la superfície del tambor excepte en la franja central.
L. 53; A. 27 cm

Collar format per fibres trenades en les quals apareixen engarzats 75 canins de gos perforats. Són collars molt valuosos i s'ofereixen com a regals de núvia i pagaments compensatoris.
L. 53; A. 3,5 cm

Vestit cerimonial, o *jipae*, de cos sencer confeccionat amb fibra vegetal trenada; té elements decoratius típics de l'adorn masculí dels asmat, com ara l'adorn nasal fet de fusta i amb plomes de cacatua i llavors. Utilitzat en les cerimònies *jipae* per arruixar dels poblats els esperits dels morts.
L. 1,35 m; A. 50 cm

Pectoral format per una tira d'escorça d'arbre coberta per cauris seccionats i perforats, disposats en línies que ocupen tota la superfície de l'escorça. Utilitzat pels hòmens dani com a peça de gran prestigi.
L. 37,5; A. 11cm

Destral de la vall de Baliem formada per un mànec de fusta i una pedra polida lligada per mitjà d'un trenat de rotang. Eren utilitzades pels hòmens dani en la tala d'arbres i branques. Les pedres de destral eren objecte d'un intens comerç fins l'arribada de les ferramentes metàl·liques.

L. 47; A. 28 cm

Protector de penis o *horim*, fragment de carabassa, emprat pels hòmens dani per a cobrir-se el sexe.
L. 32; Diam. máx. 4,5 cm

Escut asmat, o *jamasj*, de fusta. Decorat amb motius que pareixen representar els remolins de l'aigua i un fardatxo o cocodril, pintats amb ocre, carbó i calç. Els escuts posseïxen l'esperit d'un avantpassat que protegeix el guerrer i espanta els seus enemics. Ben sovint és trencat i soterrat amb el seu amo.

L. 218; A. 75 cm

GLOBALITZACIÓ

i supervivència cultural

Al Baix Omo (Etiòpia) els contenidors de plàstic de qualsevol tipus substitueixen, gradualment, els recipients fets amb carabasses i ceràmica. ►

Arracada de plàstic. Als mercats del Baix Omo es troben molts objectes fabricats en materials nous com el plàstic i l'acer.

Dona mursi pintada per als turistes. Aquest tipus de decoració corporal era desconeguda entre els mursi abans de l'arribada del turisme i del seu interès per les cultures indígenes. Baix Omo.

Ferreteria a Wamena (Papua). A partir dels anys seixanta del segle xx el metall va començar a substituir, fins i tot a les valls més remotes, els utensilis de pedra.

Església cristiana a Wamena (Papua). Diverses organitzacions misioneres es troben repartides pel territori dani; tant catòlics com protestants l'han evangelitzat.

Casa cerimonial en un poblat dani (Papua). Els ancians continuen conservant gran part de la seua cultura tradicional, prèvia al contacte amb Occident.

Per a les dones de Barunga (Terra d'Arnhem, Austràlia) el bàsquet és més que un esport. És una forma de reunió social i de transmissió de coneixements, en la qual les adolescents continuen aprenent de les dones adultes.

L'art rupestre de jaciments remots de la Terra d'Arnhem proporciona una de les millors mostres de l'abast de la II Guerra Mundial.

La cultura material mostra les influències externes en les poblacions aborígens. El tabac i la pipa van ser introduïts pels pescadors macassan i el seu ús ha continuat fins a l'actualitat (Terra d'Arnhem).